

Directoraat-generaal : Leefmilieu

EUROSTATION – Blok II – 2de verdieping
Victor Hortaplein, 40 bus 10
B – 1060 BRUSSEL

www.environment.fgov.be

Secretariaat van het AdviesComité SEA:

Claire Piens

t : + 32 2 524 95 12

f : + 32 2 524 96 00

e :

claire.piens@environnement.belgique.be

Adviescomité SEA

22 april 2014

**Ontwerp van Studie over de perspectieven van
elektriciteitsbevoorrading tegen 2030**

**Advies betreffende
het milieueffectenrapport**

I. CONTEXT

Het DG Energie van de FOD Economie en het Federaal Planbureau hebben op **6 maart 2014** het adviescomité SEA om advies gevraagd in het kader van de uitwerking van het ontwerp van Studie over de perspectieven van elektriciteitsbevoorrading tegen 2030, hierna PSE II¹ genoemd.

Het Comité SEA heeft op **9 juli 2009** zijn advies² uitgebracht betreffende de studie over de Perspectieven van elektriciteitsbevoorrading 2008-2017 (PSE I).

Alvorens de studie wordt goedgekeurd³, moet ze het voorwerp uitmaken van een milieueffectenbeoordeling, rekening houdende met volgende doelstellingen:

- verzekeren van een hoog milieubeschermingsniveau (behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu);
- bijdragen tot de integratie van milieuoverwegingen in de voorbereiding en vaststelling van plannen en programma's;
- het voorzorgsprincipe in aanmerking nemen;
- bevorderen van duurzame ontwikkeling.

Overeenkomstig artikel 10, §2, van de wet van 13 februari 2006 heeft het Adviescomité SEA zich op **24 oktober 2013** uitgesproken over het ontwerpregister dat als referentiekader dienst deed om de milieueffectbeoordeling van de PSE uit te voeren.

Overeenkomstig artikel 10, §2, lid 3 heeft de opsteller van het plan of programma het voltooide register vastgesteld, rekening houdend met het advies van het Comité. Hij heeft dat bezorgd aan het Comité op **29 november 2013**.

Overeenkomstig artikel 12 van diezelfde wet strekt dit advies ertoe:

- enerzijds de relevantie en de kwaliteit van de inhoud van het milieueffectenrapport te onderzoeken, rekening houdend met de doelstellingen van de SEA-wet;
- anderzijds te bepalen of de uitvoering van het plan aanzienlijke grensoverschrijdende effecten kan hebben op het milieu.

Teneinde rekening te houden met het verlot tijdens april en mei, heeft de auteur geaccepteerd om de door de wet vastgestelde antwoordtermijn (60 dagen) te verlengen. De deadline voor het doorzenden van het advies werd vastgesteld op 12 mei 2014.

¹ De verplichting een PSE uit te werken, is vastgelegd in artikel 3 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, zoals gewijzigd bij de wet van 1 juni 2005.

² Advies beschikbaar op de site van FOD VVVL:

<http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/Environmentalrigh/SEAstrategivEnvironmentalAsses/HetAdviescomiteSEA/Teruggegevenadvies/index.htm?fodnlang=nl>

³ Artikel 6, §1, 1° streepje van de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu.

Inhoudsopgave van het advies (punt 2) die de structuur volgt van het SEA-rapport.

Advies van het Comité

II.1 ALGEMENE BEOORDELING

1. Doelstelling en inhoud van de prospectieve studie
2. Scenario's en varianten (Referentiesituatie en Vooropgestelde alternatieve scenario's)
3. Links met bestaande wetgeving/beleid inzake doelstellingen ter bescherming van het milieu
6. Te bestuderen milieueffecten (scoping-in)
7. Advies van het Adviescomité SEA op het register en wijze waarop hiermee werd omgegaan
10. Beperkingen en moeilijkheden bij de opmaak van het plan-MER

II.2 BIJZONDERE TECHNISCHE OPMERKINGEN (THEMATISCHE FICHES)

11. Aanrijking lucht
12. Uitstoot van broeikasgassen
13. Aanrijking bodem
14. Generatie niet-nucleaire afvalstromen
15. Generatie nucleaire afvalstromen
16. Impact op de menselijke gezondheid
17. Impact op de ecosystemen
18. Samenvatting effecten per discipline en per scenario

II.3 GRENSOVERSCHRIJDENDE EFFECTEN

II.4. DIVERSE OPMERKINGEN

BIJLAGE

II. ADVIES

II.1 ALGEMENE BEOORDELING

Het comité vraagt de auteur van de strategische milieu beoordeling (“**SMB**”) beter aan te geven waar deze zijn informatie uit de PSE2 gehaald heeft, en of hij andere bronnen heeft geraadpleegd. Het comité herhaalt de opmerking uit zijn advies betreffende het ontwerpregister en vraagt beter te preciseren wat de gebruikte methodologie is en welke referentiegegevens gebruikt werden bij de uitwerking van de diverse delen van het milieueffectenrapport.

Verder blijft het comité spijtig vinden dat, in tegenstelling tot de PSE1, geen melding wordt gemaakt van concrete projecten die in de stijgers staan of waarvoor een (vergunning- of andere) procedure opgestart is (ook al zijn deze slechts voorlopig).

Het Comité betreurt dat de nadruk bij de milieuanalyse hoofdzakelijk werd gelegd op de abiotische gevolgen. Er dient echter te worden opgemerkt dat een milieueffect dat werd beschreven in het kader van een welbepaald thema, eveneens biotische gevolgen kan hebben. Een systematische analyse van de abiotische effecten (fysisch-chemische elementen die verband houden met de temperatuur, waterniveau, waterkwaliteit, bodemkwaliteit, ...) en de biotische effecten (genomen, soorten, ecosystemen, alsook de gevolgen voor de gezondheid van de mens) zou dus op zijn plaats zijn geweest in het kader van de beoordeling van ieder thema.

Het Comité betreurt eveneens de opsplitsing van de analyse van de milieu-impacts, waardoor het niet mogelijk is de mogelijke cumulatieve effecten aan te tonen van de verschillende effecten (cfr. verband Klimaat-Biodiversiteit, Bodem-Biodiversiteit, ...).

Het comité vindt het wenselijk dat het SEA rapport niet enkel verwijst naar de milieu-impact die de voorgestelde “investeringen” zouden genereren, maar ook op de mogelijke impact van een grootschalige of langdurige elektriciteitsuitval, die gegenereerd kan worden door een gebrek aan of verkeerde investeringen in ons elektrisch systeem.

Een studie van het Crisiscentrum toonde aan dat een grootschalige verstoring van de elektriciteitsbevoorrading tal van belangrijke infrastructuren en diensten in gevaar kan brengen, met ernstige milieuschade als gevolg. Men kan hierbij denken aan het niet langer functioneren van riolering en waterzuiveringsinstallaties, pompen ter bescherming van overstromingen, de massale sterfte van dieren in de veeteelt (varkens, kippen, ...), het bederf van voedingswaren, stilvallen van het openbaar vervoer, een verhoogde kans op industriële ongelukken,....

Tot slot zou het Comité het gewaardeerd hebben indien het tijdsaspect van de beschreven milieueffecten (korte, middellange en lange termijn) op een meer genuanceerde manier was geanalyseerd.

1. Doelstelling en inhoud van de prospectieve studie

Hypotheses en beleidskader

De tijdshorizon dient nog verder uitgebreid te worden.

Het Comité waardeert de inspanningen van het DG Energie welke samen met het federaal planbureau een zeer gedegen ontwerpstudie schreven over de perspectieven van elektriciteitsbevoorrading tegen 2030. Het comité is hierbij bijzonder tevreden dat de tijdshorizon uitgebreid werd tot 2030, in navolging van zijn advies van 9 juli 2009 betreffende het ontwerpplan en het milieueffectenrapport over het ontwerp

van studie over de perspectieven van elektriciteitsbevoorrading (2008-2017). Deze uitbreiding van de tijdshorizon is een stap in de goede richting. Echter, gezien de investeringen vereist in het kader van de elektriciteitsbevoorrading in de meeste gevallen een levensduur hebben van ruim 25 jaar, pleit het adviescomité ervoor dat de tijdshorizon nog verder uitgebreid wordt.

Beleidskader in rekening brengen voor lange termijn effecten op klimaat en lucht

Niettegenstaande de tijdshorizon werd uitgebreid tot 2030 en er aldus ruimte gecreëerd werd om naast de bevoorradingsaspecten ook de milieuaspecten meer prospectief te benaderen, werd dit slechts ten dele gedaan.

Zo leest het comité dat, ondanks de vermelding van de routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050 (COM(2011)112 final), er in de basis-scenario's geen enkele broeikasgasreductiedoelstelling werd vastgelegd voor de periode na 2020. Zelfs de lineaire verderzetting van de reductiefactor gehanteerd in de ETS-richtlijn (art. 9 van RL 2009/29/EG), dewelke een automatische verderzetting na 2020 kent, lijkt niet in rekening te worden gebracht. Het comité beschouwt dit als een belangrijke tekortkoming.

Immers in de hierboven vermelde analyse van de Commissie staat beschreven dat de Europese elektriciteitssector haar BKG zal dienen te beperken met 54% tot 68% in 2030, en zij bijna volledig koolstofvrij (-93% à 99%) dient te zijn tegen 2050 t.o.v. 2005. Het ontbreken van een reductiedoelstelling maakt dat de in het model gehanteerde koolstofwaarden geen aanleiding zullen zijn tot een fuel-switch of investeringen in koolstofarmere technologieën in de modelering.

Ook voor hernieuwbare energie heeft de commissie dergelijke berekeningen gemaakt voor zowel de lineaire verderzetting van het huidige beleid (ref. scenario 2013⁴) als voor de langere termijn in het kader van het energie-stappenplan 2050 (COM(2011)855/2) van de Europese Commissie.

Hypotheses en gehanteerde methodologie

Sensitiviteitsanalyse koolstofprijzen was aangewezen

Het comité betreurt het dat, in tegenstelling tot de PSE1, geen enkel alternatief scenario werd uitgewerkt (type HiCV en LoCV) welke hogere en lagere koolstofprijzen bevat en dit in het bijzonder voor de periode na 2020, te meer daar de door het model ingezette types elektriciteitscentrales endoogen door Primes wordt bepaald.

Verrekening intermittente elektriciteit

Verder vraagt het comité zich af of de PRIMES hypothese betreffende de fractie van intermittente hernieuwbare energiec capaciteit, die als zeker kan beschouwd worden, (tussen de 5 en de 10%) inherent juist of aanvaardbaar is.

Immers de vollasturen van de On- & Offshore windparken lijken deze stelling (dat primes te pessimistisch is) alvast te ondersteunen. Ook voor de PV (fotovoltaïsche) installaties zou men op basis van de vollasturen geneigd zijn dit als een minimalistische inschatting te beschouwen. Natuurlijk heeft het comité geen zicht op de schommelingen tijdens de dag en ook de uitwerking van de maandelijks gemiddelde windsnelheid en aantal uren zonneshijn, zoals weergegeven in tijdsreeksen (1981-2010) van het KMI, kan zij niet inschatten. Aangezien het belang van intermitterende elektriciteit alleen maar zal toenemen, gelet op de voorziene uitbreidingen van interconnecties met de buurlanden, de mogelijkheden van DSM, VPPs en bijkomende moduleerbare capaciteit, is het comité benieuwd naar de

⁴ http://ec.europa.eu/clima/policies/2030/models/eu_trends_2050_en.pdf

methodologie achter de berekening van de 1,21 reserve marge, alsook diens relevantie in een wijzigend energiesysteem dat meer en meer geïnterconnecteerd wordt.

2. Scenario's en varianten (Referentiesituatie en vooropgestelde alternatieve scenario's)

Het comité verheugt zich dat de auteur van de SMB2, naast de vergelijking van de verschillende scenario's ten opzichte van elkaar en ten opzichte van het referentiescenario, deze ook vergelijkt met de huidige situatie (2010). Deze analyse blijkt echter veronachtzaamd op het niveau van de productie van nucleaire afvalstromen (15) en de impact op de menselijke gezondheid (16).

Anderzijds is een analyse ten aanzien van de huidige toestand van het milieu, in bepaalde opzichten, niet afdoende om de milieu impact van de sector weer te geven. Immers, de elektriciteitssector dient bij te dragen aan het verbeteren van de milieukwaliteit (ze draagt immers minstens voor een deel bij tot de reeds bestaande milieuverstoring (cfr. luchtvervuiling). De voorgestelde methodologie bevredigt het Comité dus niet omdat deze op een vergelijking berust ten opzichte van een huidige milieutoestand, die in bepaalde opzichten al verstoord is, en ze enkel nagaat of de voorgestelde scenario's het milieu niet nog meer aantasten.

Aansluitend op deze opmerking geeft de auteur van de SMB op verschillende plaatsen aan dat de hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen niet noodzakelijkerwijze een goede indicator is voor de impact op klimaat, gezien een toename van emissies in de elektriciteitssector het gevolg kan zijn van gewijzigde energievectoren keuze in een andere sector. Het comité kan dit slechts ten dele onderschrijven. Hij wijst de auteur erop dat deze zienswijze evenzeer geldt voor het activiteitsniveau van de industriële sector die ook emissies kan verlagen door koolstof intensieve producten te importeren, of voor landen die geen klimaatdoelstelling wensen op te nemen omdat de economie nog niet volgroeid is. Dergelijke zienswijze is niet conform de absolute beperking van mondiale broeikasgasemissies die vereist is om mondiale gemiddelde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2°C. Zij mag bijgevolg ook geen beletsel vormen om ook in de sector van de elektriciteitsproductie broeikasgasemissiereducties te verwezenlijken. Vooral omdat de uitbreiding op lange termijn van de scenario's, geïdentificeerd door ofwel de Europese Commissie of anderen, de noodzaak vestigen om te komen tot een bijna totale koolstofarme sector in 2050.

3. Links met bestaande wetgeving/beleid inzake doelstellingen ter bescherming van het milieu

In tabel 3-1 Juridisch en beleidsmatig kader staat:

Onder het thema klimaat:

- verkeerdelijk "daarnaast engageerde de federale overheid.." dit moet zijn "... Brussels geweest. Hierdoor worden meer emissierechten aan de Gewesten toegekend dan België krijgt onder het Kyoto-protocol. Om dit tekort te compenseren zal de Federale Overheid bijkomende emissierechten verwerven. Op basis van de meest recente inventarisatiecijfers voor het jaar 1990 zal deze aankoopinspanning op federaal niveau overeen komen met een hoeveelheid van 2,46 miljoen emissierechten per jaar voor de 5 jarige periode 2008 – 2012. Daarnaast zal de Federale Overheid een reeks bijkomende maatregelen nemen die de broeikasgasemissies reduceren. Deze maatregelen worden ex ante ingeschat. Deze federale maatregelen zullen

ingeschreven worden in het Nationaal Klimaatplan als het federale luik van dit plan. Voor een aantal van deze maatregelen zal de omvang van de impact op de uitstoot afhankelijk zijn van het peil van de economische groei. De inschatting van de emissie reducerende impact per jaar van deze maatregelen tegen de periode 2008-2012 worden geacht minimaal gelijk te zijn aan 4.800.000 ton CO₂-equivalent. Jaarlijks zullen deze maatregelen geëvalueerd worden op hun effectiviteit tot het bijdragen tot deze reductie⁵.”

- Het plan-MER vermeldt dat de routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050 meegenomen werd als randvoorwaarde. Het comité is momenteel van mening dat de Milieu Effecten analyse deze routekaart niet op een bevredigende wijze in rekening heeft gebracht, wat niet belet dat de auteur dit kan rechtzetten.

Onder het thema energie:

- onder het punt nationale hervormingsprogramma 2011 dient men het engagement van 18 % op gebied van energie-efficiënte toe te voegen tegen 2020.

Onder het thema natuurbehoud op Belgisch grondgebied :

De informatie van het SEA comité werd wel degelijk opgenomen in de tabel met de juridische en beleidsmatige randvoorwaarden.

4. Link van de studie met andere relevante plannen, programma's of projecten (PPP) en 5. Overzicht van het proces van de SMB

Geen commentaar

6. Te bestuderen milieueffecten (scoping-in)

Betreffende het thema biodiversiteit, enkel de impacts op de ecosystemen blijven gehandhaafd in de scoping-in. Die impacts worden geëvalueerd op basis van de verzurende depositie (NO_x, SO_x, CO₂) en de verzuring van het milieu.

Scoping-out tabel 6-1 weert de impacts op de biodiversiteit, op de genen en op de soorten, want die worden als niet significant beschouwd. Er zou gepreciseerd moeten worden om welke reden die impacts niet significant zijn, bij voorbeeld omdat de indicatoren niet berekend kunnen worden door het niveau van detail van de beschrijving van de verschillende scenario's.

7. Advies van het SEA-Adviescomité op het register en wijze waarop hiermee werd omgegaan

Op de vraag van het comité om ook rekening te houden met de milieu-impact van de geïmporteerde elektriciteit wordt door de auteur van de SMB ontwijkend geantwoord met: “ *Dit is echter niet mogelijk daar we niet weten uit welke elektriciteit centrales de ingevoerde elektriciteit afkomstig is.*” Het comité is van mening dat de gemiddelde samenstelling van het productiepark van de ons omringende geconnecteerde buurlanden hiervoor een prima benadering vormt.

Dit is ook geldig voor fijn stof.

Het comité kan de scoping-out van de termische stratificatie en de zuurstofbalans van de waterlopen, als gevolg van het gebruik van koelwater, niet onderschrijven. De maximumtemperatuur van waterlopen heeft een belangrijke impact op de

⁵ Uit het verslag van het overlegcomité federale regerings-gemeenschaps -en gewestregeringen vergadering van 8 maart 2004.

biodiversiteit van zoetwatersoorten. Verder vormt thermische stratificatie een belangrijk criterium voor de toekomstige inplanting van thermische elektriciteitscentrales. Het comité acht de impact van de lozing, gecumuleerd met deze van de klimaatopwarming en de industriële lozing, significant en het onderzoeken waard. Het comité verwijst hierbij naar de analyses van de SMB over PSE1 waarin duidelijke impacts van zowel STEG (Stoom- en gascentrale) als kolencentrales worden geïllustreerd.

De antwoorden op de opmerkingen over het thema van de biodiversiteit en de ecosystemen van het SEA comité zijn gefundeerd en gerechtvaardigd.

8. Methodologische benadering van het plan-MER en 9. Betrokken experts, instanties, bedrijven of belangenorganisaties

Geen commentaar

10. Beperkingen en moeilijkheden bij de opmaak van het plan-MER

Met betrekking tot de impact op het klimaat verwijst het comité graag naar zijn bovenstaande opmerking onder punt 2 “scenario’s en varianten”.

Bovenop het commentaar onder punt 7, zoals gevraagd door het Comité SEA, licht dit punt toe welke gegevens er ontbreken, en wat de beperkingen en de moeilijkheden zijn bij het opstellen van het rapport over de milieu-effecten.

Het is jammer dat door een gebrek aan gegevens de milieu-impact van de productie van elektriciteit die door België geïmporteerd wordt, niet beoordeeld kan worden. Vooral omdat in de basisscenario’s uitgegaan wordt van de hypothese van een constant netto importniveau van 5,8 TWh gedurende de periode 2015-2030 (behalve in de "no-importation"-scenario’s).

II.2 BIJZONDERE TECHNISCHE OPMERKINGEN (THEMATISCHE FICHES)

11. Aanrijking lucht

In de nieuwe NEC-richtlijn, zal er een CH₄-plafond opgelegd worden en zal het plafond vastgesteld worden in relatieve termen onder het reductiepercentage ten opzichte van referentiejaar 2005).

12. Uitstoot van broeikasgassen

De gehanteerde prijs voor de quotas emissierechten moet overeenstemmen met deze die gehanteerd werd in de PSE2 en die aangepast werd aan de tijdsperiode. In tabel 12-1 dient niet de prijs in de legende te staan maar de potentiële kost en dient de eenheid “€/per jaar” te zijn.

Zoals al aangegeven in het advies over PSE1 acht het comité de kwestie van de bijdrage van de sector aan een Kyoto-plafond niet pertinent. Zij vraagt dan ook kolom 6 van tabel 12-1 te schrappen en deze te vervangen door de percentuele verandering tov. de sector emissies in 2005, de gehanteerde referentie in de 2030 en 2050 roadmaps.

Zij vraagt voor de pre-chain emissies ook andere dan de “Ampère commissie” referentiegegevens te gebruiken en deze ook te vermenigvuldigen met het aantal MWh geproduceerd zodoende het comité een zicht kan krijgen op de totale pre-

chain emissies in absolute termen. Deze laatste opmerking is overigens ook van toepassing op de emissies van de biomassa stromen.

Met betrekking tot de effectbeoordeling van de verschillende scenario's herhalen het comité de opmerking geformuleerd onder 2. "scenario's en varianten".

13. Aanrijking bodem

Het Comité acht het te kort door de bocht om te stellen dat in alle scenario's, de emissies van de elektriciteitsproductie geen significant deel uitmaken van de totale uitstoot van verzurende stoffen/polluenten.

Met richtwaarden voor Vlaanderen van 1400 Zeq/ha/jaar voor bosecosystemen en 300-700 Zeq voor verzuringsgevoelige gebieden zullen alle sectoren moeten bijdragen aan het halen van deze doelstellingen. Zoals de "milieuverkenning 2030" van de VMM aangeeft zal het bereiken van deze doelstellingen alles behalve een evidentie zijn.

7,9 is dit niet nog steeds niet significant in de zin dat de norm nog steeds moeilijk te bereiken en alle sectoren zullen dienen bij te dragen.

14. Generatie niet-nucleaire afvalstromen

Het Comité vestigt er de aandacht op dat, wanneer men de terugwinningsprocessen bekijkt, het nodig is om rekening te houden zowel met de kwantiteit als met de kwaliteit van de materialen (kostprijs, zeldzaamheid,...). Voor windtechnologie worden zeldzame aardmetalen gebruikt. De recyclage daarvan is een uitdaging voor de toekomst. Bijgevolg gaat het om een marginale hoeveelheid vanuit kwantitatief standpunt, maar niet vanuit economisch en industrieel standpunt.

Het Comité stelt zich vragen over die stroom 'ander industrieel afval'. Wat is de verhouding gevaarlijk afval en afval valorisatie-materie en valorisatie-energie ?

Als er geschreven wordt (onder punt 14.3) dat '*de regeneratieve systemen op dit ogenblik nog steeds duurder zijn qua investerings- en werkingskosten*', vraagt het Comité zich af hoe het zit met de biologische zuiveringssystemen. Dat type systeem vereist namelijk geen chemische input en wordt in bepaalde industriële toepassingen gekozen voor zijn lage exploitatiekost. Zijn die systemen bruikbaar in dat geval ?

15. Generatie nucleaire afvalstromen

Het comité waardeert de inspanningen van de auteur van de SMB om de productie van nucleaire afvalstromen te berekenen en te vergelijken. Het comité vraagt tenslotte ook voor categorieën B & C de halveringstijden en tijd tot vrijgave te noteren.

16. Impact op de menselijke gezondheid

Hier herhaalt het SEA comité dat de bestaande toestand reeds onwenselijk is en bijgevolg dat elke verslechtering van de bestaande toestand te vermijden is. Daarnaast heeft het comité vragen bij de interpretatie van de auteur dat 138 gezonde levensjaren te verwaarlozen zijn. Het zou bij de interpretatie van het aantal gezonde levensjaren interessant zijn te refereren aan andere frequente polluenten die impact hebben de menselijke gezondheid.

Het Comité betreurt dat de beoordelingsmethodologie niet gebaseerd is op de Europese goede praktijken ter zake, zoals bij voorbeeld de methodologie van de gids voor de analyse van het gezondheidsluik van de impactstudies van het Département Santé Environnement van het Franse Institut de Veille Sanitaire. Dat instituut beschikt over een gestructureerd kader voor de beoordeling van risico's dat bestaat uit 4 fases: de identificatie van de gevaren, de definitie van de dosis-responsrelaties, de beoordeling van de blootstelling van de bevolkingsgroepen en de karakterisering van de gezondheidsrisico's.

Zoals reeds gevraagd in het advies over het ontwerpregister, moeten de limieten voor SO₂ vermeld worden: vanaf 0.03ppm : symptomen van irritatie NKO; ademhalingsmoeilijkheden vanaf 0.04ppm.

17. Impact op de ecosystemen

Algemeen beschouwd houdt het rapport over de milieu-effecten rekening met de opmerkingen over de biodiversiteit en de ecosystemen die geformuleerd werden in het advies van het SEA Comité van 24/10/2013 over het ontwerpregister.

In het scenario 'no- import' zou de auteur kunnen aangeven dat de impact van de buitenlandse productie op de biodiversiteit en ecosysteemdiensten teruggebracht zou kunnen worden tot nul, echter zonder in staat te zijn een goede inschatting te maken van de toename van de negatieve impact op de biodiversiteit in België.

Punt 17.2.2 'Effecten van klimaatwijziging' geeft aan dat we momenteel weinig weten over de mogelijke gevolgen van de klimaatwijziging op de werking van de ecosystemen op de verschillende schaalniveaus: natuurgebied, landschaps- of streekniveau, België, ... ". Zoals het uittreksel uit de nationale strategie inzake biodiversiteit (2013)- opgenomen in bijlage – aangeeft, is de situatie geëvolueerd en suggereert het Comité aan de auteurs van het rapport om er zich op te beroepen. ,.

Punt 17.4 'Voorstel van milderende maatregelen' is interessant maar kan worden aangevuld. Het voorzorgsprincipe is met name van toepassing voor het thema biodiversiteit (de afwezigheid van gegevens om de impact te beoordelen op de soorten, de genen en de ecosystemen mag niet worden ingeroepen als argument om de doelmatige maatregelen uit te stellen die het mogelijk zouden maken het gevaar ervan te vermijden, of de gevolgen ervan te verzachten).

Zoals reeds aangegeven door het SEA Comité aangaande het voorontwerp, zou informatie over de aard van de planten die gebruikt worden voor de productie van biomassa (genetisch gemodificeerde planten, invasieve uitheemse soorten, ...) het mogelijk maken om beter rekening te houden met de eventuele impact op het genoom, de soorten en de ecosystemen, of die planten nu in België of in het buitenland geproduceerd worden.

18. Samenvatting effecten per discipline en per scenario

De samenvatting bevat zoals gevraagd een samenvattende tabel van het onderzoek in kwalitatieve termen, en biedt de besluitvormer nuttige informatie.

Het Comité is echter verbaasd over de impact weergegeven door een 0 op de menselijke gezondheid en de ecosystemen van de verschillende scenario's.

II.3 GRENDOVERSCHRIJDENDE EFFECTEN (verbeteringen en suggesties)

Het Comité is van mening dat, gezien zijn algemene inhoud, het ontwerp van prospectieve studie elektriciteit in dit stadium het niet mogelijk maakt te bepalen of de tenuitvoerlegging ervan aanzienlijke effecten zal hebben op het milieu van een andere lidstaat van de Europese Unie of van een andere staat die partij is van het Verdrag van Espoo van 25 februari 1991 over de evaluatie van de milieueffecten in een grensoverschrijdende context. Het Comité vestigt de aandacht van de auteurs van de prospectieve studie elektriciteit er echter wel op dat de toekomstige beslissingen over de ontwikkeling van het elektriciteitspark in België grensoverschrijdende gevolgen kunnen hebben waarmee rekening gehouden zal moeten worden, en dit in overeenstemming met de van kracht zijnde wetgeving.

II.4. DIVERSE OPMERKINGEN

De niet-technische samenvatting geeft voor de huidige situatie van de fauna en flora aan dat ongeveer 12,6 % van het Belgisch grondgebied beschermd is in het kader van Natura 2000. Dat cijfer moet worden aangepast tot 12,77 % van het landgebied, en de gegevens over het zeegebied moeten vermeld worden: "12,77 % van het Belgisch landgebied en 35,85 % van het zeegebied is beschermd in het kader van Natura 2000." (Bron: Belgisch nationaal knooppunt voor het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (ed.), 2013. Biodiversiteit 2020 – Actualisering van de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 166 pp.).

BIJLAGE:

Extrait de "Biodiversité 2020, Actualisation de la Stratégie Nationale de la Belgique" concernant les effets du changement climatique sur la biodiversité et les services écosystémiques

Comme souligné dans la première partie de la Stratégie, certains effets menaçants du changement climatique sur la biodiversité sont déjà évidents. Ils vont probablement continuer à s'amplifier en raison de la hausse prévue des températures. Le changement climatique constitue une menace directe pour la biodiversité et la prestation de services écosystémiques en bouleversant les relations écologiques et en déséquilibrant le fonctionnement des écosystèmes ; il augmente l'impact des espèces exotiques envahissantes, perturbe le cycle de vie de certaines espèces et occasionne la migration ou la disparition d'autres espèces. Il peut également affecter certains services écosystémiques tels que la régulation des eaux, le cycle des éléments nutritifs et la production de nourriture. Les populations d'espèces du Nord tendent à se déplacer vers le nord ou à disparaître (P.ex espèces végétales), faute de ne pas avoir réussi à s'adapter au changement climatique. Les écosystèmes terrestres sont principalement touchés au niveau de la phénologie végétale et de la distribution des espèces végétales et animales, les espèces les plus menacées étant les espèces spécialistes.

Même si la société diminue fortement ses émissions de gaz à effet de serre au cours des décennies à venir, le système climatique continuera, selon les prévisions, à changer durant les prochains siècles. Nous devons dès lors nous préparer et nous adapter aux conséquences de certains changements climatiques inévitables, tout en prenant des mesures destinées à réduire les effets de ces changements.

Pour empêcher ou limiter de sérieuses nuisances à l'environnement, à la société et aux économies, il convient d'élaborer des stratégies d'adaptation pour les systèmes affectés et ce, aux niveaux national, régional et local. En 2010, la Belgique a adopté sa Stratégie nationale d'adaptation aux changements climatiques⁶. Elle poursuit trois objectifs :

- améliorer la cohérence entre les activités d'adaptation existantes en Belgique (évaluation des impacts des changements climatiques, de la vulnérabilité à ces changements climatiques et des mesures d'adaptation déjà mises en œuvre) ;
- améliorer la communication aux échelons national, européen et international ;
- initier un processus pour l'élaboration d'un plan d'action national.

La Stratégie synthétise les impacts attendus des changements climatiques en Belgique dans plusieurs secteurs, dont la biodiversité, et donne un aperçu des mesures d'adaptation qui ont déjà été prises dans ces domaines, ainsi que dans deux domaines transversaux : la recherche et la coopération internationale. Cette stratégie a initié le processus d'élaboration d'un Plan national d'adaptation. Dans ce cadre, les différents niveaux de pouvoir (fédéral, Régions wallonne, flamande et de Bruxelles-capitale) ont mené des études dans le but de préparer les futurs plans d'adaptation fédéraux/régionaux qui fourniront la base de référence du plan d'adaptation national.

Des études régionales ont permis d'élaborer des projections climatiques régionales et de fournir des informations quant aux vulnérabilités sectorielles aux conditions climatiques futures.

La Région flamande a publié en 2013 son plan régional pour l'adaptation au changement climatique (Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020⁷). La Région wallonne a adopté en 2007 le Plan wallon « Air-Climat »⁸. La Région de Bruxelles-Capitale a approuvé en septembre 2013 la proposition d'avant-projet relatif à un plan régional air-climat-énergie. La Commission européenne a quant à elle adopté en avril 2013 une stratégie de l'UE pour l'adaptation aux changements climatiques .

⁶ Voir : <http://www.lne.be/themas/klimaatverandering/adaptatie/bestandenmap/nationale-adaptatiestrategie>

⁷ Voir : <http://www.lne.be/themas/klimaatverandering/klimaattips/klimaattips/wat-doet-de-vlaamse-overheid/vlaams-klimaatbeleidsplan>

⁸ Voir : <http://airclimat.wallonie.be/spip/-Plan-Air-Climat-.html>